

Białystok, 13.11.2023 r.

Autor:

dr Łukasz Kierznowski

OPINIA PRAWNA

Kancelaria prawna Hasik Rheims i Partnerzy oraz dr Jacek Bartosiak zamówili sporządzenie opinii prawnej dot. instytucji stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego doktora, uregulowanej w art. 195 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: p.s.w.n.) oraz stosowania do postępowań w tych sprawach przepisów ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.).

Opinię prawną sporządzono według stanu prawnego na dzień 13 listopada 2023 roku.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

1. Nieważność decyzji o nadaniu stopnia stwierdza się, gdy osoba ubiegająca się o stopień doktora przypisała sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego. „Istotność” tego naruszenia jest konieczna, aby stwierdzenie nieważności decyzji o nadaniu stopnia było możliwe.

2. Czyn w postaci przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego powinien być uznawany za możliwy do popełnienia wyłącznie z działania i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim – zamiar sprawcy musi przejawiać się jako „chęć” popełnienia czynu, nie zaś jako „godzenie się” na możliwość popełnienia takiego czynu. By więc móc zarzucić danej osobie czyn z art. 195 p.s.w.n., musi ona chcieć popełnić ten czyn, mieć świadomość i wolę jego popełnienia. Jeśli tego elementu w działaniu autora pracy zabraknie, stwierdzenie nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego jest niemożliwe, a wszczęte postępowanie w tej sprawie należy zakończyć decyzją o odmowie stwierdzenia nieważności.

Potwierdzam za zgodność
z oryginałem, Warszawa dnia
2023 -12- 07
radca prawny
Anna Kruszevska

3. W przypadku ujawnienia wątpliwości co do spełnienia przesłanki z art. 195 p.s.w.n., właściwy organ powinien wszcząć postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia. W ramach tego postępowania powinien zgromadzić materiał dowodowy, na podstawie którego ustali, czy zaistniała przesłanka stwierdzenia nieważności, czy też nie. To dopiero wszczęte postępowanie powinno bezspornie wykazać, czy przypisano sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, czy też, mimo początkowych przypuszczeń, do takiego naruszenia nie doszło.

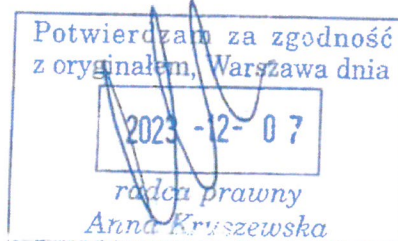
4. W postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia doktora stosuje się (odpowiednio) przepisy k.p.a.

5. Stosowanie przepisów k.p.a. powinno być jak najszersze, zwłaszcza w zakresie postępowania dowodowego i czynnego udziału strony, bowiem w postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności stopni – inaczej niż w klasycznych postępowaniach doktorskich – nie może być ono ograniczone do form aktywności strony wskazanych w ustawie, skoro ustawa żadnych takich form aktywności, jak te istniejące w „zwykłych” postępowaniach awansowych, nie reguluje. Na ile jest to możliwe, każda gwarancja procesowa – jeśli nie stoi temu na przeszkodzie specyfika postępowania – powinna więc być w tym postępowaniu zrealizowana. Model „odpowiedniego” stosowania k.p.a. nie powinien w tych sprawach powodować ograniczania procesowych uprawnień strony oraz dopuszczalnych form dowodzenia.

UZASADNIENIE

I. Instytucja stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego doktora

Zgodnie z art. 195 p.s.w.n., w przypadku gdy osoba ubiegająca się o stopień doktora przypisała sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, podmiot doktoryzujący stwierdza nieważność decyzji o nadaniu stopnia. Przepis ten ma podobne brzmienie do obowiązującego wcześniej art. 29a ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (dalej: u.s.n.t.n.), który przewidywał, że rada właściwej jednostki organizacyjnej lub odpowiednio Centralna Komisja, w drodze decyzji, stwierdza nieważność postępowania w sprawie nadania tytułu lub stopnia, jeżeli w pracy stanowiącej podstawę nadania tytułu lub stopnia osoba ubiegająca się o tytuł lub stopień przypisała sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego.

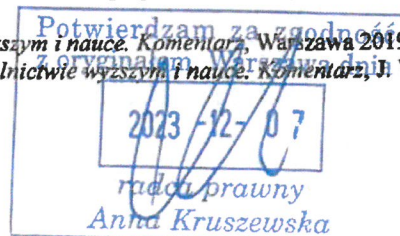
Jedną z różnic starego i nowego stanu prawnego jest fakt, iż art. 29a ust. 1 u.s.n.t.n. przewidywał „stwierdzenie nieważności postępowania w sprawie nadania tytułu lub stopnia”, podczas gdy obecnie obowiązujący art. 195 p.s.w.n. przewiduje jedynie stwierdzenie nieważności decyzji o nadaniu stopnia. Różnica ta nie ma charakteru jedynie kosmetycznego, ma znaczenie normatywne i jest dyskutowana w literaturze¹, ale nie ma większego znaczenia dla sprawy przedstawionej mi w celu sporządzenia niniejszej opinii prawnej, dlatego nie będzie w tym miejscu dalej referowana. Mając na względzie tę różnicę, dla potrzeb niniejszej opinii wystarczające jest stwierdzenie, że podobieństwo obu regulacji prawnych sprawia, iż w dużej mierze aktualne pozostaje orzecznictwo sądownoadministracyjne oraz poglądy doktryny ich dotyczące, a ukształtowane jeszcze pod rządami u.s.n.t.n., które będą przytaczane w dalszej części.

Przepis art. 195 p.s.w.n. ustanawia jeden z nadzwyczajnych trybów wzruszenia decyzji o nadaniu/odmowie nadania stopnia doktora – obok art. 194 p.s.w.n., dotyczącego wznowienia postępowania. W doktrynie prawa administracyjnego istnieje zresztą spór co do tego, czy art. 195 p.s.w.n. stanowi poszerzenie kodeksowych przesłanek stwierdzenia nieważności decyzji (art. 156 § 1 k.p.a.)², czy może stanowi *lex specialis* wobec art. 156 § 1 k.p.a., co oznaczałoby, że jest to jedyna możliwa przesłanka stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia doktora³. W świetle art. 195 p.s.w.n. organem właściwym do stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia doktora jest „podmiot doktoryzujący”, a precyzyjniej – właściwy (tj. wyposażony w kompetencję do nadawania stopni naukowych) organ tego podmiotu, a więc senat albo inny organ wskazany w statucie w przypadku uczelni oraz rada naukowa w przypadku instytutów Polskiej Akademii Nauk, instytutów badawczych czy instytutów międzynarodowych. Jeśli przesłanką stwierdzenia nieważności decyzji miałyby być przypisanie sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, kompetencji do stwierdzenia takiej nieważności nie posiada więc Rada Doskonałości Naukowej jako organ wyższego stopnia (art. 232 ust. 2a p.s.w.n.).

¹ Zob. np. H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 323-324; T. Jędrzejewski, *Komentarz do art. 225 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, s. 591-592; H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 145-146.

² Tak np. P. Dańczak, *komentarz do art. 195 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Jakubowski, Warszawa 2023, s. 610; D. Wajda, *komentarz do art. 225 [w:] Akademickie prawo zatrudnienia. Komentarz*, K.W. Baran (red.), Warszawa 2020, s. 433-435.

³ Tak np. H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 322-323; T. Jędrzejewski, *komentarz do art. 225 [w:] Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, J. Woźnicki (red.), Warszawa 2019, s. 590-592.

W świetle przepisów p.s.w.n., stwierdzenie nieważności decyzji o nadaniu stopnia ma charakter obligatoryjny, ale, rzecz jasna, wyłącznie gdy ziści się wskazana w art. 195 p.s.w.n. przesłanka⁴. Należy jednak podkreślić, że nie każdy przypadek przypisania sobie przez daną osobę fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego będzie stanowił spełnienie tej przesłanki. Należy bowiem zwrócić uwagę na wymóg „istotności” wskazanego w tym przepisie naruszenia. Jeżeli zatem osoba ubiegająca się o stopień doktora przypisała sobie autorstwo fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, ale naruszenie takie nie miało charakteru „istotnego”, oznaczać to będzie brak możliwości stwierdzenia przez podmiot doktoryzujący nieważności decyzji o nadaniu takiego stopnia.

Powyższy wniosek potwierdza się w prawniczej literaturze naukowej – przykładowo P. Dańczak stwierdza, że bezprawne wykorzystanie w pracy dokonań innych osób niewykraczające w ocenie kompetentnych podmiotów poza tę granicę „istotności” nie powinno prowadzić do nieważności postępowania, na podstawie którego nadano stopień naukowy doktora. Organ prowadzący postępowanie powinien w takiej sytuacji zakończyć je decyzją administracyjną odmawiającą stwierdzenia nieważności postępowania w sprawie nadania tego stopnia naukowego⁵. Identyczne stanowisko prezentuje się w orzecznictwie sądów administracyjnych, gdzie stwierdza się przykładowo, że „omawiany przepis wymaga wykazania w toku postępowania – po pierwsze – przypisania sobie autorstwa fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, a po drugie – istotnego. W konsekwencji musi dojść nie tylko do zapożyczenia z cudzej twórczości, ale skala tego zapożyczenia musi być istotna, zatem musi stanowić kwalifikowaną postać naruszenia praw autorskich osoby trzeciej”⁶ oraz „w sytuacji zatem, gdy cecha „istotności” w zakresie przypisania autorstwa cudzego utworu nie wystąpi, właściwym będzie wydanie rozstrzygnięcia o odmowie stwierdzenia nieważności postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego”⁷.

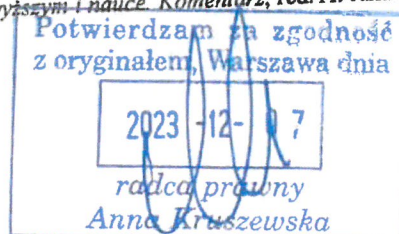
W przypadku ujawnienia (bez względu na sposób) uzasadnionych wątpliwości co do spełnienia przesłanki z art. 195 p.s.w.n., właściwy organ podmiotu doktoryzującego powinien wszcząć postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia doktora. W ramach tego, prowadzonego w oparciu o przepisy k.p.a., postępowania powinien zgromadzić

⁴ Ł. Kierznowski, *Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 205-206.

⁵ P. Dańczak, komentarz do art. 195 [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Jakubowski, Warszawa 2023, s. 611.

⁶ Wyrok WSA w Warszawie, sygn. akt II SA/Wa 1724/19.

⁷ Wyrok WSA w Warszawie, sygn. akt II SA/Wa 104/17.

materiał dowodowy, na podstawie którego ustali, czy zaistniała przesłanka stwierdzenia nieważności, czy też nie. Podkreślenia wymaga zatem, iż to dopiero postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności (prowadzone przez właściwy organ) powinno bezspornie wykazać, czy przypisano sobie autorstwo istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, czy też, mimo początkowych przypuszczeń, do takiego naruszenia nie doszło.

Jeżeli na skutek przeprowadzonego postępowania organ uzna, że nie doszło do przypisania sobie autorstwa fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, zobowiązany jest wydać decyzję o odmowie stwierdzenia nieważności. Jeżeli natomiast organ uzna, że doszło do spełnienia przesłanki przypisania sobie autorstwa fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, to – jak wskazano wyżej – będzie to rodziło konieczność określenia skali ujawnionego naruszenia, a następnie oceny, czy skala ta ma z punktu widzenia danego opracowania (w tym będącego podstawą nadania stopnia doktora) charakter „istotny” (tak ilościowo, jak i merytorycznie), ponieważ wyłącznie jego istotny wymiar pozwala w świetle prawa na stwierdzenie nieważności. Oznacza to, że po stwierdzeniu przypisania sobie autorstwa fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, rozstrzygnięcie sprawy wymaga ze strony organu konkretyzacji pojęcia nieostrego, jakim jest „istotność” dokonanego naruszenia, przy uwzględnieniu wszelkich zaistniałych okoliczności. Jeśli zaistniałe naruszenie zostanie uznane za „istotne”, rodzi to obowiązek wydania decyzji stwierdzającej nieważność decyzji o nadaniu stopnia. Jeśli zaś naruszenie to nie zostanie uznane za „istotne”, organ będzie miał obowiązek wydania decyzji odmawiającej stwierdzenia nieważności, a nadany stopień naukowy pozostanie w mocy. Decyzja o stwierdzeniu albo odmowie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia nie zapada zatem w granicach uznania administracyjnego, bowiem organ nie ma swobody wyboru rozstrzygnięcia, a jedyny luz interpretacyjny sprowadza się do oceny wystąpienia przesłanki o nieostrym charakterze.

W kontekście oceny spełnienia przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia doktora należy jednak zaznaczyć nie tylko wymóg „istotności” omawianego naruszenia, ale także dookreślić charakter i sposób popełnienia tego naruszenia przez osobę ubiegającą się o ten stopień. Samo pojęcie „przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego” nie ma definicji w przepisach prawa, ale uzasadnione wydaje się odwołanie do przestępstwa uregulowanego w bliźniaczy sposób w art.

Potwierdzam zgodność z oryginałem, Warszawa dnia
2023-12-07
rada prawny
Anna Kruszevska

115 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych i częściowo pokrywającego się z zakresem normowania art. 195 p.s.w.n. Przepis art. 115 ust. 1 ww. ustawy penalizuje „przywłaszczenie sobie autorstwa [...] całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania”, jednak w literaturze z zakresu prawa autorskiego podkreśla się konieczność rozumienia owego „przywłaszczenia” właśnie jako „przypisanie sobie” autorstwa całości lub części cudzego utworu, nie zaś „przywłaszczenia” w rozumieniu ustawy – Kodeks karny⁸. Uzasadnione wydaje się zatem, na zasadzie *per analogiam*, sformułowanie wymogu, aby „przypisanie sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego”, o którym mowa w art. 195 p.s.w.n., w zakresie, w którym na skutek luki *extra legem* istnieje konieczność „dotworzenia” normy prawnej pośredniej z norm bezpośrednich związanych z zamiarem sprawcy naruszenia, traktować w sposób analogiczny do „przywłaszczenia” (przypisania) sobie autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania, uregulowanego w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Powyższe oznacza więc, że czyn w postaci przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu lub ustalenia naukowego, o którym mowa w art. 195 p.s.w.n., na wzór przestępstwa przywłaszczenia sobie autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania z art. 115 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, powinien być uznawany za możliwy do popełnienia wyłącznie z działania i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Potwierdza się to w literaturze z zakresu prawa autorskiego, gdzie stwierdza się, że zamiar sprawcy musi przejawiać się jako „chęć” popełnienia czynu, nie zaś jako „godzenie się” na możliwość popełnienia takiego czynu, a więc „o przywłaszczeniu (przypisaniu) autorstwa można mówić przy założeniu, że sprawca działa umyślnie i to w zamiarze bezpośrednim”⁹. By więc móc zarzucić danej osobie spełnienie przesłanki – już na gruncie prawa administracyjnego – z art. 195 p.s.w.n., musi ona chcieć popełnić ten czyn, mieć świadomość i wolę jego popełnienia. Zatem kwestia tego, czy zaistniałe okoliczności w danej sprawie będą świadczyć o rekonstruowanym tu na wzór prawa karnego „zamiarze bezpośrednim” autora, również jest konieczna do ustalenia przez organ prowadzący

⁸ Zob. np. R. Markiewicz (red.), *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, art. 115 [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*. Tom II, LEX; A. Niewęglowski, *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 1083.

⁹ R. Markiewicz (red.), *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, art. 115 [w:] *Ustawy autorskie. Komentarze*. Tom II, LEX.; A. Niewęglowski, *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 1086 oraz cytowane tam inne opracowania naukowe.

Potwierdzam za zgodność
z oryginałem, Warszawa dnia

2023-12-07

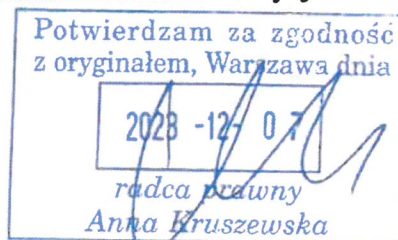
radca prawny
Anna Kruszevska

w tej sprawie postępowanie. Jeśli bowiem tego elementu w działaniu autora pracy naukowej zabraknie, stwierdzenie nieważności decyzji na podstawie art. 195 p.s.w.n. należy uznać za niemożliwe, a wszczęte postępowanie w tej sprawie należy zakończyć decyzją o odmowie stwierdzenia nieważności.

Również i taki wniosek interpretacyjny potwierdza się w orzecznictwie sądoadministracyjnym – przykładowo WSA w Warszawie stwierdza, że „*Powyższe spostrzeżenia nabierają zasadniczego znaczenia, gdy weźmie się pod uwagę, że w przepisie art. 29a ustawy o stopniach naukowych jest mowa o "przypisaniu" sobie autorstwa, nie zaś o "posłużeniu" się cudzym utworem lub ustaleniem naukowym. W konsekwencji zgodzić należy się z autorem skargi, że chodzi o zamierzone i świadome działanie doktoranta, skutkujące przypisaniem sobie autorstwa cudzych myśli. Tymczasem w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji jest mowa o "przytoczeniu", "posiłkowaniu" czy "zapożyczeniu", natomiast organ nie wykazuje, że Skarżąca działała z zamiarem "przypisania" sobie autorstwa przytoczonego, cudzego utworu lub ustalenia naukowego. [...] Zatem organ winien dokonać oceny, czy postępując się tymi fragmentami literatury prymarnej Skarżąca działała z zamiarem przypisania sobie ich autorstwa*”¹⁰.

W tym kontekście należy też zaznaczyć, że w literaturze naukowej jeszcze pod rządami poprzednio obowiązującej u.s.n.t.n. prezentowano stanowisko, w myśl którego postępowanie nieważnościowe w trybie art. 29a ust. 1 u.s.n.t.n. (a więc, analogicznie, obecnie w trybie art. 195 p.s.w.n.) jest postępowaniem samodzielnym i niezależnym w relacji do ewentualnych postępowań dyscyplinarnych, karnych czy cywilnych, co oznacza, że w tej sytuacji nie zachodzi przesłanka do zawieszania postępowania nieważnościowego na podstawie art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. i kwestia ewentualnego wystąpienia organu prowadzącego takie postępowanie do organów ścigania¹¹.

II. Stosowanie przepisów k.p.a. w procedurze stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego doktora

¹⁰ Wyrok WSA w Warszawie, sygn. akt II SA/Wa 1724/19.

¹¹ H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 146.

Zgodnie z art. 178 ust. 3 p.s.w.n., w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora oraz w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się odpowiednio przepisy Kpa. Przepis ten mógłby mylnie wskazywać, że stosowanie k.p.a. następuje tylko wobec postępowań o nadanie stopni naukowych, a nie wszelkich postępowań administracyjnych związanych ze sprawami stopni naukowych, a więc także postępowań, w toku których następuje weryfikacja wydanych decyzji. Potwierdzać taki wniosek mogłaby również wykładnia historyczna, bowiem obowiązujący uprzednio art. 29 ust. 1 u.s.n.t.n. przewidywał, że przepisy k.p.a. stosuje się odpowiednio i w zakresie nieuregulowanym w ustawie w postępowaniach „dotyczących nadania stopnia doktora i doktora habilitowanego albo tytułu profesora”, a nie – jak obecnie art. 195 p.s.w.n. – w postępowaniach „w sprawie nadania”. Mimo powyższego, względy systemowe i funkcjonalne nakazują jednak przyjęcie założenia przeciwnego – że wobec takiego brzmienia przepisu również do postępowań nadzwyczajnych, a więc także postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu albo odmowie nadania stopnia naukowego, stosuje się – odpowiednio i w zakresie nieuregulowanym w p.s.w.n. – przepisy k.p.a. Podobnie wskazywano w dotychczasowej literaturze, stwierdzając, że „przez „postępowania w sprawie nadania stopnia doktora i doktora habilitowanego” rozumieć należy wszystkie wymienione powyżej rodzaje postępowań, tj. zarówno postępowanie w trybie zwykłym w zakresie nadania stopnia naukowego, jak i postępowania mające na celu weryfikację tego rodzaju postępowania lub wydanych w jego toku rozstrzygnięć. Będą to: postępowanie odwoławcze, wynikające z wniesienia środka prawnego, jakim jest odwołanie, oraz postępowania w przedmiocie wznowienia postępowania oraz stwierdzenia nieważności postępowania w sprawach o nadanie stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego. Powyższe oznacza ponadto, że także do wszystkich niniejszych postępowań odpowiednie zastosowanie znajdować będą przepisy k.p.a.”¹².

„Odpowiednie” stosowanie przepisów k.p.a. w sprawach stopni naukowych już od dekad jest przedmiotem analiz w nauce prawa administracyjnego, a także przedmiotem licznych orzeczeń sądów administracyjnych. Na potrzeby niniejszej opinii należy syntetycznie i w ujęciu generalnym przyjąć, że „odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, do których odsyła

¹² Zob. P. Kledzik, *Kilka uwag w zakresie przesłanek i trybu wznowienia postępowania oraz stwierdzenia nieważności postępowania w sprawie o nadanie stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego* [w:] *Specyfika postępowań administracyjnych w sprawach z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki*, red. J.P. Tarno, A. Szot, P. Pokorny, Lublin 2016, s. 133-135, 146.

Potwierdzam zgodność
z oryginałem, Warszawa dnia
2023-12-07
radca prawny
Anna Kruszevska

ustawodawca z zastrzeżeniem takiego właśnie modelu stosowania, może następować na trzy możliwe sposoby. Do pierwszej grupy należą przypadki, w których odnośne przepisy prawa bez żadnych zmian mają być stosowane do wskazanego przez ustawodawcę zakresu. Do drugiej grupy będą należały te przypadki, gdy odnośne przepisy będą stosowane z pewnymi zmianami. Natomiast do trzeciej grupy będą należały wszystkie te przypadki, w których odnośne przepisy w ogóle nie mogą być stosowane, głównie ze względu na ich bezprzedmiotowość bądź też ze względu na ich całkowitą sprzeczność z przepisami ustanowionymi dla tych stosunków prawnych, w ramach których miałyby być odpowiednio stosowane¹³. Należy przy tym pamiętać, że w przypadku przepisów obwarowanych zastrzeżeniem odpowiedniego stosowania najważniejszą rolę należy przypisywać przede wszystkim wykładni funkcjonalnej i celowościowej¹⁴.

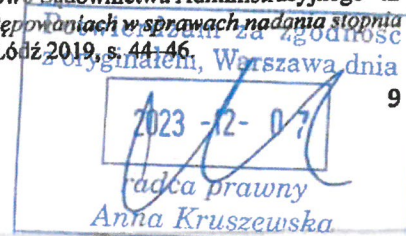
Poza generalnym wskazywaniem istoty procesu „odpowiedniego” stosowania prawa, w literaturze naukowej prezentuje się także rozumienie odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. na gruncie postępowań w sprawie stopni naukowych. Przy rozważaniu, które przepisy regulujące postępowanie administracyjne będą miały w sprawach stopni naukowych zastosowanie wprost, które z odpowiednimi modyfikacjami, a które w ogóle nie będą miały zastosowania, należy wziąć pod uwagę cechy charakterystyczne postępowań w sprawach stopni i tytułu. Wśród cech takich wymienia się szczególnie charakter i tryb działania organu prowadzącego takie postępowanie (organ kolegialny akademickiego zakładu administracyjnego, którego decyzje zapadają w głosowaniu tajnym, również wobec członków tego organu, a członkowie ci z założenia są znawcami problematyki danej dyscypliny naukowej lub artystycznej, w której prowadzone jest postępowanie), swoisty tryb postępowania wyjaśniającego oraz czynny udział strony w postępowaniu ograniczony do form przewidzianych w ustawie¹⁵.

Orzecznictwo i poglądy doktryny dotyczące sposobu „odpowiedniego” stosowania przepisów k.p.a. w sprawach stopni naukowych zostały jednak zbudowane przede wszystkim na gruncie

¹³ J. Nowacki, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa*, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3.

¹⁴ M. Hauser, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2005, t. 65, s. 159.

¹⁵ Ł. Kierznowski, *Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 47-48; szeroko cechy te przedstawił i omówił np. J.P. Tarno, *Rola odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. w postępowaniach w sprawach stopni naukowych (wybrane zagadnienia)*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” nr 6(39)/2011, s. 18–22; analogicznie zob. np. M. Sieniuc, *Jednostka w postępowaniach w sprawach nadania stopnia i tytułu naukowego. Studium z prawa administracyjnego procesowego*, Łódź 2019, s. 44-46.

„zwykłych” postępowań, tj. o nadanie stopni naukowych. Biorąc jednak pod uwagę specyfikę nadzwyczajnych trybów wzruszenia takich decyzji (i kluczowego ich przedmiotu, tj. ustalenia, czy zaistniały przesłanki takiego wzruszenia), trzeba zauważyć, że postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego cechują się specyfiką znacząco odmienną od „zwykłych” postępowań w sprawie nadawania stopni. Z tego powodu uzasadnione wydaje się jak najszersze stosowanie przepisów k.p.a., zwłaszcza w zakresie postępowania dowodowego i czynnego udziału strony, które – inaczej niż w klasycznych postępowaniach doktorskich – nie może być w tym postępowaniu ograniczone do form aktywności strony wskazanych w ustawie, gdyż ustawa żadnych takich form aktywności strony, jak te istniejące w „zwykłych” postępowaniach awansowych (obrona rozprawy doktorskiej lub kolokwium habilitacyjne), nie reguluje. Analogicznie w zakresie postępowania dowodowego trudno jest mówić o ograniczeniu aktywności organu do uzyskania i oceny recenzji lub innych fachowych ocen przewidzianych przepisami szczególnymi względem k.p.a. – jak w „zwykłym” postępowaniu o nadanie stopnia doktora – skoro takie dowodowe zagadnienia postępowania nieważnościowego również nie są w żadnym zakresie uregulowane przepisami p.s.w.n.

Skutkiem powyższego uznać należy, że na ile jest to możliwe, każda gwarancja procesowa – jeśli nie stoi temu na przeszkodzie specyfika postępowania, w którym przepisy k.p.a. są odpowiednio stosowane, wynikająca np. z kolegialnego charakteru organu, tajności głosowania i prymatu wiedzy eksperckiej – powinna więc być w tym postępowaniu zrealizowana. W kontekście celów postępowania nieważnościowego, celów samego systemu stopni naukowych i podstaw ich nadawania, a także węzłowych zasad, takich jak zasada sprawiedliwości proceduralnej lub wysłuchania stron, jest więc ze wszech miar zasadne, aby postępowanie to zostało przeprowadzone z możliwie najszerszym stosowaniem przepisów k.p.a., którego model „odpowiedniego” stosowania nie powinien w tych sprawach powodować ograniczenia procesowych uprawnień strony oraz dopuszczalnych form dowodzenia przez organ, lecz raczej sprzyjać pełniejszemu wyjaśnieniu stanu faktycznego. Leży to zresztą nie tylko w interesie samego posiadacza stopnia doktora, którego rzetelność jest w tym postępowaniu sprawdzana, ale i organu (podmiotu doktoryzującego) prowadzącego postępowanie. Leży to również w interesie publicznym, bowiem to właśnie interes publiczny stoi za tym, by ewentualne wątpliwości co do samodzielności prac naukowych osób posiadających stopnie naukowe i realizujących na ich podstawie swoje interesy były potwierdzane albo rozwiewane wszechstronnie i rzetelnie.

Potwierdzam za zgodność
z oryginałem, Warszawa dnia
2023 - 12 - 07
radca prawny
Anna Kruszevska

Z odpowiedniego stosowania przepisów k.p.a. w zakresie nieuregulowanym w p.s.w.n. wynika również instancyjny kształt postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia, analogiczny do postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji uregulowanego na gruncie k.p.a. Tym samym ewentualna decyzja o stwierdzeniu nieważności stopnia doktora (wydana, w myśl art. 195 p.s.w.n., nie przez organ wyższego stopnia, lecz przez organ podmiotu doktoryzującego) będzie w istocie decyzją administracyjną wydaną w I instancji. Tym samym będzie przysługiwać od niej najpierw odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej (jest ona organem wyższego stopnia w rozumieniu przepisów Kpa w stosunku do podmiotów doktoryzujących i podmiotów habilitujących w sprawach nadawania stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, zgodnie z art. 232 ust. 2a p.s.w.n.), a następnie (w stosunku do decyzji RDN) skarga do sądu administracyjnego na zasadach określonych w ustawie – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹⁶. Organ odwoławczy, rozpatrujący ewentualne odwołanie od decyzji w sprawie stwierdzenia nieważności wydanej w I instancji, może rozstrzygać jedynie w przedmiocie prawidłowości zaskarżonej decyzji w sprawie stwierdzenia nieważności¹⁷.

dr Łukasz Kierznowski

¹⁶ Podobnie również J. Borkowski, *Podstawy prawne nadawania stopni i tytułu, naukowych i w zakresie sztuki, a kontrola sądu administracyjnego w tych sprawach* [w:] *Ratio est anima legis. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Trzcńskiego*, red. J. Góral, R. Hauser, J. Repel, M. Zirk-Sadowski, Warszawa 2007, s. 161-162.

¹⁷ Zob. np. K. Glibowski, *Komentarz do art. 158 [w:] Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, red. R. Hauser, M. Wierzbowski, Warszawa 2023, s. 1424 i cytowane tam orzecznictwo.

